

"הַשְׂרַח הַחֲלָבִי" לַתּוֹרָה

תרגום התורה לערבית-יהודית שבפי יהודי ארם-צובא (חלב)

ספר בראשית
פרשת חיי שרה

המרכז העולמי למורשת יהדות ארם-צובא (חלב)
תל-אביב תשס"ו – 2005

© כל הזכויות שמורות למרכז העולמי למורשת יהדות ארם צובא (חלב) המבקש לצטט מהספר

רשאי לעשות כן, בתנאי שיציין את שם הספר, ואת שם המוסד שהוציאו לאור:

המרכז העולמי למורשת יהדות ארם צובא (חלב)

ויהי אל-באר שבע וישב
אברהם בבאר שבע:

ויהי אחרי היברים האלה ויגד
לאברהם לאמר הנה ילדה
מלכה גם-הוא בנים לנחור
אחיו: את-עוז בכוז ואת-בוז
אחיו ואת-קמואל אבי ארם:
ואת-כשד ואת-חזו ואת-
פלדש ואת-ידלף ואת-בטאל:
ובתואל ילד את-רבקה שמה
אלה ילדה מלכה לנחור אחי
אברהם: ופילגשו ושמה
ראומה ותלד גם-הוא את-
טבח ואת-גחם ואת-תעזש
ואת-מעכה:

ויהיו חיי שרה מאה שנה
ועשרים שנה ושבע שנים שני
חיי שרה: ותמת שרה בקרית
ארבע הוא חברון בארץ כנען
ויבא אברהם לספר לשרה
ולביתה: ויקם אברהם מעל
פניו מתו וידבר אל-בני-חת
לאמר: גר-ותושב אנכי עמכם
תנו לי אחות-קבר עמכם
ואקברה מתי מלפני: ויענו
בני-חת את-אברהם לאמר
לו: שמענו | אדני נשיא אלהים
אתה בתוכנו במבחר קברינו

קבר את-מתה איש ממנו את-
קברו לא-יכלה ממך מקבר
מתה: ויקם אברהם וישתחו
לעם-הארץ לבני-חת: וידבר
אתם לאמר אם-יש את-
נפשכם לקבר את-מתי מלפני
שמעוני ופגעו-לי בעפרון
בן-צחר: ויתן-לי את-מערת
המכפלה אשר-לו אשר בקעה
שרה בכסף מלא ויתננה לי
בתוככם לאחות-קבר: ועפרון
ישב בתוך בני-חת ויען עפרון
החתי את-אברהם באזני
בני-חת לכל באי שער-עיר
לאמר: לא-אדני שמעוני
השרה נתתי לך והמערה
אשר-בו לך נתתיה לעיני בני-
עמי נתתיה לך קבר מתה:
וישתחו אברהם לפני עם
הארץ: וידבר אל-עפרון באזני
עם-הארץ לאמר אף-אם-
אתה לו שמעוני נתתי כסף
השרה קח ממני ואקברה את-
מתי שמה: ויען עפרון את-
אברהם לאמר לו: אדני
שמעוני ארץ ארבע מאת
שקל-כסף ביני ובינה מה-
הוא ואת-מתה קבר: וישמע
אברהם אל-עפרון וישקל
אברהם לעפרון את-הכסף

אשר דבר באזני בני-חת ארבע
מאות שקל כסף עבר לסחר:
ויקם | שדה עפרון אשר
במכפלה אשר לפני ממרא
השדה והמערה אשר-בו וכל-
העץ אשר בשדה אשר בכל-
גבולו סביב: לאברהם למקנה
לעיני בני-חת בכל באי שער-
עיר: ואחרי-כן קבר אברהם
את-שרה אשתו אל-מערת
שדה המכפלה על-פני ממרא
הוא חברון בארץ כנען: ויקם
השרה והמערה אשר-בו
לאברהם לאחות-קבר מאת
בני-חת:
כד | ואברהם זקן בא ימים
ויהוה ברך את-אברהם בכל:
ויאמר אברהם אל-עבדו
זקן ביתו המושל בכל-אשר-לו
שים-נא ידה תחת ירכי:
ואשביעה ביהוה אלהי
השמים ואלהי הארץ אשר
לא-תקח אשה לבני מבנות
הכנעני אשר אנכי יושב
בקרבו: כי אל-ארצי ואל-
מולדתי תלך ולקחת אשה
לבני ליצחק: ויאמר אליו
העבד אולי לא-תאבה האשה
ללכת אחרי אל-הארץ הזאת
החשב אשוב את-בנה אל-

20. ויהי - וכאן בעד אלכלאם הדולי והכבד לאברהם קאילא הוודא ולדית מלכה איצא חיא בגין לנחור אכוד: 21. את - אלא קוד בבידו ואלא כוז אכו ואלא קמואל אכו ארם: 22. ואת - ואלא כסד ואלא חזו ואלא פלדס ואלא ידלף ואלא בתואל: 23. ובתואל כלף אלא דבקה תמנייה הדולי ולדית מלכה לנחור אכו אברהם: 24. ופילגס - וסיריתו ואיסמה רומיה ונלדית איצא חיא אלא כבת ואלא גתם ואלא תחש ואלא בעבה:

כג

חיי שרה 1. ויהי - וכאנו חיות שרה מיה וסבעה ועשרין סניה: 2. ותמת - ומאתית שרה פי קרית ארבע היא חברון פי ארץ כנען ואיגא אברהם לינוויה לשרה וליככי עליהא: 3. ויקם - וקם אברהם מן עלא קבאל מיתו וכלם אלא בגין חת קאילא: 4. גר - גאריב וסאכין אנא מעכון עסו לי מילך קבר מעכון ואדפון מאיתי מן קדמי: 5. ויענו - וגוואכו בגין חת אלא אברהם קאילא לו: 6. שמענו - סמע מננא סידי שארף אלרב אנתא פי מביננא פי מכתאר קבורנא דפון אלא מאיתך רגול מננא אלא קברו לם ימנע מינאך מן תרפון מיתאך: 7. ויקם - וקם אברהם וסגר לקום אלארץ לבגין חת: 8. וידבר - וכלם מעהון קאילא אנכאן רצא כסירכון ליאדפון אלא מאיתי מן קדמי סמעו מני ותדכלו לי פי עפרון בן צוחר: 9. ויהן - ויעסי לי אלא מגרית אלמסווייה אלדי לו אלדי פי טרף חקלתו פי פיצה כמליה יעסיהא לי פי מבינכון למילך אלקבר: 10. ועפרון גאליס פי וצט בגין חת וגווב עפרון אלדתי אלא אברהם פי חצרית בגין חת לגמיע גאיין באב קרייתו קאילא: 11. לא - לם סידי סמע מיני אלחקליה עסית לך ואלמגרה אלדי פי לך עסיטהא לחצרית בגין קומי עסיטהא לך דפון מאיתך: 12. וישתחו - וסגר אברהם קידאם קום

24. ראומה - תרגם בשם ערבי קרוב בצליל, רומיה, ולא מצאתי תרגום בשם זה אלא בתרגום השומרוני, ראה שדאחה 1989, עמ' 97. ב. ראומה.

כג

6. שמענו - ב: איקבל - קבל, וכן בפסוקים 8, 11, 13. אדני - ב: אסחוי

אלארץ: 13. וידבר - וכלם אלא עפרון פי חצרית קום אלארץ קאילא פקס אנכאן אנתא יארית סמע (מננא) מיני עסית פיצית אלחקליה כוד מיני ואדפון אלא מאיתי תם: 14. ויען - וגווב עפרון אלא אברהם קאילא לו: 16. אדני - סידי סמע מיני ארץ ארבע מית חזית פיצה ביני וכינך איס היא ואלא מאיתך דפון: 16. וישמע - וסימיע אברם אלא עפרון וחזאן אברהם לעפרון אלא אלפיצה אלדי כלאם פי חצרית בגין חת ארבע מיאית חזית פיצה סליך לכיל תאגיד: 17. ויקם - ותבתית חקלית עפרון אלדי פיל מסווייה אלדי קידם ממרא אלחקליה ואלמגרה אלדי פי וגמיע אלסגר אלדי פיל חקליה אלדי פי גמיע תיכמו מסתריה: 18. לאברהם - לאברהם לל מסתרה לחצרית בגין חת פי גמיע גאיין באב קרייתו: 19. ואחרי - ובעד דאליך דפון אברהם אלא שרה זוגתו אלא מגרית חקלית אלמסווייה עלא קידאם ממרא היא חברון פי ארץ כנען: 20. ויקם - ותבתית אלחקליה ואלמגרה אלדי פי לאברהם למילך אלקבר מן ענר בגין חת:

כד

1. ואברהם - ואברהם כתיאר איגא פיל איאם ואלה ברך אלא אברהם פיל גמיע: 2. ויאמר - וקאל אברהם אלא עברו כתיאר ביתו אלחאכים פי גמיע אלדי לו אגעל הלאן ידך תחת ורכי: 3. ואשביעך - ואחלפך פי קול אלה אילאה אלסמא ואילאה אלארץ אלדי לם תאכוד אמרה לאבני מן בגאית אלכנעני אלדי אנא גאליס פי מבינו: 4. כי - אין אלא ארצי ואלא מזולדתי תמצו ותאכוד אמרה לאבני ליצחק: 5. ויאמר - וקאל אליה אלעבד בלכי לם תריד אלאמר לי תימצו וראי אלא אלארץ הארי אנכאן תרגיע ארגיע אלא בנך אלא אלארץ אלדי כרגת מן תם:

- נדפס, וכן בפסוק 11. 11. תתח - ב: עסיחה, כנרס. 16. עבר לפחד - עובר לכל סחר.

כד

3. כי - בדבר זה, בעקבות תיא.

הארץ אשר יצאת משם:
 ויאמר אליו אברהם השמר לך
 פן תשוב את בני שמה: יהוה
 אלהי השמים אשר לקחני
 מבית אבי ומארץ מולדתי
 ואשר דבר לי ואשר נשבע לי
 לאמר לזרעה אתן את הארץ
 הזאת הוא ישלח מלאכו
 לפניך ולקחת אשה לבני
 משם: ואם לא תאבה האשה
 ללכת אחריך ונקית משבעתי
 זאת רק את בני לא תשב
 שמה: וישם העבד את ידו
 תחת ירך אברהם ארניו וישבע
 לו על הדבר הזה: ויקח העבד
 עשרה גמלים מגמלי ארניו
 וילך וכל טוב ארניו בידו ויקם
 וילך אל ארם נהרים אל עיר
 נחור: ויברך הגמלים מחוץ
 לעיר אל באר המים לעת ערב
 לעת צאת השאבת: ויאמר
 יהוה אלהי ארני אברהם
 הקרה נא לפני היום ועשה
 חסד עם ארני אברהם: הנה
 אנכי נצב על עין המים ובנות
 אנשי העיר יצאת לשאב מים:
 והיה הנער אשר אמר אליה
 הטי נא כדך ואשתה ואמרה
 שתה וגם גמליך אשקה אתה
 הכחת לעבדך ליעזק ובה

ארע כי עשית חסד עם ארני:
 והי הוא טרם כלה לדבר
 והנה רבקה יצאת אשר ילדה
 לבתואל בן מלכה אשת נחור
 אחי אברהם וכדה על שכמה:
 והנער טבת מראה מאד
 בתולה ואיש לא ידעה ותרד
 העינה ותמלא כדה ותעל:
 וירץ העבד לקראתה ויאמר
 הגמלינו נא מעט מים מכרך:
 ותאמר שתה ארני ותמהר
 ותרד כדה על ידה ותשקהו:
 ותכל להשקתו ותאמר גם
 לגמליך אשאב עד אם כלו
 לשתות: ותמהר ותרד כדה
 אל השקת ותרץ עוד אל
 הבאר לשאב ותשאב לכל
 גמליו: והאיש משתאה לה
 מחריש לדעת ההצליח יהוה
 דרכו אם לא: והי כאשר כלו
 הגמלים לשתות ויקח האיש
 נזם זהב בקע משקלו ושני
 צמידים על ידיה עשרה זהב
 משקלם: ויאמר בת מי את
 הגיד נא לי היש בית אביך
 מקום לנו ללין: ותאמר אליו
 בת בתואל אנכי בן מלכה
 אשר ילדה לנחור: ותאמר
 אליו גם תבן גם מספוא רב
 עמנו גם מקום ללון: ויקד

האיש וישתחו ליהוה: ויאמר
 ברוך יהוה אלהי ארני אברהם
 אשר לא עזב חסדו ואמתו
 מעם ארני אנכי בדרך נחני
 יהוה בית אחי ארני: ותרץ
 הנער ותגד לבית אמה כדברים
 האלה: ולרבקה אח ושמו לבן
 וירץ לבן אל האיש החוצה
 אל העין: והי פראת את
 הנזם ואת הצמידים על ידיו
 אחתו וכשמעו את דברי
 רבקה אחתו לאמר כה דבר
 אלי האיש ויבא אל האיש
 והנה עמד על הגמלים על
 העין: ויאמר בוא ברוך יהוה
 למה תעמד בחוץ ואנכי פניתי
 הבית ומקום לגמלים: ויבא
 האיש הביתה ויפתח הגמלים
 ויתן תבן ומספוא לגמלים
 ומים לרחץ רגליו ורגלי
 האנשים אשר אתו: וישם
 לפניו לאכל ויאמר לא אכל
 עד אם דברתי דברי ויאמר
 דבר: ויאמר עבד אברהם
 אנכי: והיה ברוך את ארני
 מאד ויגדל ויתן לו צאן ובקר
 וכסף וזהב ועבדים ושפחות
 וגמלים וחמרים: ותלד שרה
 אשת ארני בן לארני אחרי
 זקנתה ויתן לו את כל אשר

ורגלית עמד אלא אלכיר לינסתיקי וסתקיית לגמיע
גמילו: 21. והאיש - ואלרגול סהיאן ליהא צאנים ליעריף
אנכאן יצאר אלה סריקו אנכאן לם: 22. ויחי - וכאן
כאלדי כימלו אלגמיל לישרבו ואכר אלרגול כואם דהב
דניק חזו ויתגין סוויד עלא ידיהא עשרה דהב וזונון:
23. ויאמר - וקאל בית מין אינתי כברי הלאן לי אנכאן
מוזגוד בית אכוכי מכאן לינא ולינא לינבאת:
24. ותאמר - וקאלית אליה בינית בתואל אנא איבין
מלכה אלדי אינוולדית לנחור: 25. ותאמר - וקאלית
אליה איצא תיבין איצא עליק כתיר ענא איצא סכאן לל
מבאת: 26. ויקד - ויכע אלרגול וסגד קידם אללה:
27. ויאמר - וקאל בראך אללה אילאה סידי אברהים אלדי
לם תראך פצלן וחקיקתו מן ענר סידי אנא פיל סריק סקני
אללה בית אבו סידי: 28. ותרו - ורגלית אלעבייה
וכברית לבית אימה כי כאלם הדול: 29. ולרבקה אך
ואיסמו לבן ורגד לבן אלא אלרגול לברא אלא אלעין:
30. ויחי - וכאן כי נצורו אלא אלכואם ואלא (ואלחלק)
אלסוויד עלא ידן איבתו וכיסמועו אלא כאלם רבקה
איבתו קאילא כידא בלאם אלאי אלרגול ואינא אלא
אלרגול והוודא האקף עלא אלגמיל עלא אלעין:
31. ויאמר - וקאל דכול סכרך אללה אליש תיקאף פיל
וקאק ואנא פאצית אלבית ומכאן ליגמיל: 32. ויבא -
ואינא רגול לל בית ופאך אלגמיל ונעל תיבין ועליק
ליגמיל וסא ליכציל רגליה ורגלין אלארגאל אלדי מעו:
33. ויוסף - ונגעל קידמו ליאכול וקאל לם אכול חיתא
אנכאן אכלים כלאמי וקאל כאלים: 34. ויאמר - וקאל
עכר אברהים אנא: 35. וחי - ואללה בראך אלא סידי גרא
ועיצים ועסא לו גנאם ובקר ופיצה ודהב ועבד ואגוור
וגמיל וחמיר: 36. ותלד - וולדת שרה זוגית סידי איבין
לסידי בעד כתיאריה ועסא לו אלא גמיע אלדי לו:

8. ויאמר - וקאל אליה אברהים חתירין לך לילא תרגיע
אלא בני תם: 7. הי - אללה אילאה אלסמא אלדי
אכדני מן בית אבי ומן ארץ מוולדתי ואלדי כלם לי ואלדי
חלף לי קאילא לנסלך אעסי אלא אלארץ האדי הוא יבעת
רסולו קידאמך ותאכר אמרה לבני מן תם: 8. ואם -
ואנכאן לם תריד אלאמרא ליתמיצי וראך ותתברא מן
חילפאני האדי פקס אלא בני לם תרגיע תם: 9. וישם -
וגעל אלעכר אלא ידו תחת ורך אברהים אסתרו וחלף לו
עלא אלכלם הדא: 10. ויקח - ואכר אלעכר עסר גמיל
מן גמיל אסתרו ומיצי וגמיע כיד אסתארו פי ידו וקם ומיצי
אל ארם נהר אלפרא אלא קריית נחור: 11. ויבדך -
וברך אלגמיל מן ברא לל קריית אלא כיר אלמא לזוקת
אלעיסא לזוקת כרוג אלמיסתקא: 12. ויאמר - וקאל
אלה אילאה סידי אברהים אתצודי הלאן קידמי אליום
וצנע פצל מע סידי אברהים: 13. הנח - הוודא אנא
מנתיציב עלא עין אלמא ובנאת ארגאל קריית כרגת
ליסתיקו מא: 14. ויחי - ויבון אלעבייה אלדי אקול
אליהא מיילי הלאן גרתך ואסרוב ותקול שראב ואיצא
גמלאך אסקי ליהא היירת לעכרך ליצחק ופיהא אעריף אין
צניעית פצל מע סידי: 15. ויחי - וכאן הוא קבל מא
כמל ליכלים והוודא רבקה כרגיה אלדי אינוולדית
לבתואל בן מלכה זוגית נחור אבו אברהים וגריתהא עלא
ביתמה: 16. והנערה - ואלעבייה חסנית מנצר גרא
בכרייה ורגול לם יעריפהא ונולית לל עין ומאלית גריתהא
וסיילעית: 17. וירץ - ורגד אלעכר למלאקיתהא וקאל
גביני והלאן הלאן מן קליל אלמא מן גרתך: 18. ותאמר
- וקאלית שראב סידי וסתעגלית ונולית גריתהא עלא
ידהא וסקתו: 19. ותכל - וכמלית ליתיסקי וקאלית
איצא לגמילאך אסתיקי חיתא אנכאן כימלו ליסרבו:
20. ותמהר - וסתעגלית ופרגית גריתהא אלא אלגורין

ליחמתיקי. 32. צמידים - סוויר - אסוויר. כמו בפסוק 47. 26. עמני -
ענא - עננא. 32. לחץ - ליכציל - ליגמיל. 36. וקנתה - ב:
שיחיתיהא - נרשים.

7. מלאכו - שליחו. 3. מלאכו. כמו תיא ומלאכית. רסג. מלאכת. וכן
כד 40. 10. אל ארם צדיים - לארם טר הפרת. 11. שרץ - 3:
נחור - נרשים. 12. אדני - 3. אסחדי - נרשים. וכן בומסך הפרק.
17. וירץ - ורגד - ויכץ. וכן בפסוקים 30, 31, 32, 33. לשאב - 3:

לו: וישבעני ארני לאמר לא-
 תקח אשה לבני מבנות הכנעני
 ח אשר אנכי יושב בארצו: אם-
 לא אל-בית-אבי תלך ואל-
 משפחתי ולקחת אשה לבני:
 ט ואמר אל-ארני אלי לא-תלך
 ט האשה אחרי: ויאמר אלי
 יהוה אשר-היתהלכתי לפניו
 ושלח מלאכו אתך והצליח
 דרכך ולקחת אשה לבני
 טא ממשפחתי ומבית אבי: אז
 תנקה מאלתי כי תבוא אל-
 משפחתי ואם-לא יתנו לך
 טב והיית נקי מאלתי: ואבא היום
 אל-העין ואמר יהוה אלהי
 ארני אברהם אם-ישך-נא
 מצליח דרכי אשר אנכי הלך
 טג עליה: הנה אנכי נצב על-
 עין המים והיה העלמה
 היצאת לשאב ואמרתי אליה
 השקיני-נא מעט-מים מכדך:
 טד ואמרה אלי גם-אתה שתה
 וגם לגמליך אשאב הוא
 האשה אשר-הכיח יהוה לבן-
 טה ארני: אני טרם אכלה לדבר
 אל-לבי והנה רבקה יצאת
 וכדה על-שכמה ותרד העינה
 ותשאב ואמר אליה השקיני
 טו נא: ותמהר ותורד כדה מעליה
 ותאמר שתה וגם-גמליך

אשקה ואשת וגם הגמלים
 טז השקתה: ואשאל אתה ואמר
 פת-מי את ותאמר פת-בתואל
 בן-נחור אשר ילדה-לו
 מלכה ואשם הנזם על-אפה
 טז והצמידים על-ידיה: ואקד
 ואשתחוה ליהוה ואברך את-
 יהוה אלהי ארני אברהם אשר
 הנחני בדרך אמת לקחת
 טז את-בת-אחי ארני לבני: ועתה
 אם-ישכם עשיתם חסד ואמת
 את-ארני הגידו לי ואם-לא
 הגידו לי ואפנה על-ימין או
 על-שמאל: ויען לבן ובתואל
 ויאמרו מיהוה יצא הדבר לא
 נכל דבר אליך רע או-טוב:
 טז הנה רבקה לפניך קח ולך
 ותהי אשה לבן-ארניך כאשר
 טז דבר יהוה: והי כאשר שמע
 עבד אברהם את-דבריהם
 טז וישתחו ארצה ליהוה: ויצא
 העבד כלי-כסף וכלי זהב
 ובגדים ויתן לרבקה ומגרנת
 טז נתן לאחיה ולאמה: ויאכלו
 וישתו הוא והאנשים אשר-
 עמו וילינו ויקומו בבקר
 טז ויאמר שלחני לארני: ויאמר
 אחיה ואמה תשב הנער אתנו
 ימים או עשור אחר תלך:
 ט ויאמר אלהם אל-תאחרו אתי

ויהוה הצליח דרכי שלחוני
 טז ואלכה לארני: ויאמרו נקרא
 לנער ונשאלה את-פיה:
 טז ויקראו לרבקה ויאמרו אליה
 התלכי עם-האיש הזה ותאמר
 טז אלה: וישלחו את-רבקה
 אחתם ואת-מנקתה ואת-עבד
 ט אברהם ואת-אנשיו: ויברכו
 את-רבקה ויאמרו לה אחתנו
 את היי לאלפי רבבה ויירש
 טא זרעה את שער שנאיו: ותקם
 רבקה ונערתיה ותרבבנה על-
 הגמלים ותלכנה אחרי האיש
 ויקח העבד את-רבקה וילך:
 טב ויצחק בא מבוא באר לחי ראי
 טג והוא יושב בארץ הנגב: ויצא
 יצחק לשוח בשדה לפנות ערב
 וישא עיניו וירא והנה גמלים
 טג באים: ותשא רבקה את-עיניה
 וטרא את-יצחק ותפל מעל
 טה הגמל: ותאמר אל-העבד מי-
 האיש הלזה ההלך בשדה
 לקראתנו ויאמר העבד הוא
 ארני ותקח הצעיף ותתכס:
 טז ויספר העבד ליצחק את-כל-
 טז הדברים אשר עשה: ויבאה
 יצחק האהלה שרה אמו ויקח
 את-רבקה ותהי-לו לאשה
 ויאהבה וינחם יצחק אחרי
 אמו:

אנכלים אליך ודי או חסיד: 51. חנה - והודה רבקה קידמך כוד ומצי ותכון אמרה לאיבין אסתודך כאלדי כאלם אללה: 52. ויחי - וכאן כאלדי סימיע עבר אברהים אלם כלמהון וסגר ארץ קידם אללה: 53. ויוצא - ואברג אלעבד אחאני פיצה ואונוי רהב ואתיאב ועסא לרבקה ופוזכי עסא לאכוהא ולאימה: 54. ויאכלו - ואכלו ושירבו הוא ואלארגל אלדי מעז ובאתו וקמו פיל ציבית וקאל בעתוני לסיד: 55. ויאמר - וקאל אכוהא ואימה חגלום אלצבייה מענא סניה או עשר שחור בעד תימצי: 56. ויאמר - וקאל אליהון לא תאכרו אליי ואללה יצאר ריקי בעתוני ואמצי לסיד: 57. ויאמרו - וקאלו אינאדי ליצבייה ונסאל אלם קולהא: 58. ויקראו - ונאדו לרבקה וקאלו אליהא אנכאן תימצי מע אלרגול הדא וקאלית אמצי: 59. וישלחו - ובעתו אלם רבקה איכתהון ואלם מרציעתהא ואלם עבר אברהים ואלם ארגאלו: 60. ויברכו - וברכו אלם רבקה וקאלו ליהא איכתנא אינתי כוני לאלפת ולרבוות ויודת נסליך אלם קורא בגצינו: 61. ותקם - וקמית רבקה ואגורהא וריכבו עלם אלגמיל ומצי וורא אלרגול ואבר אלעבד אלם רבקה ומיצי: 62. ויצחק אינא מני ביר אלמיתגאלי מלאך אלרם וזא גאליס פי ארץ אלקיכליה: 63. ויצא - וכרג יצחק ליצאלי פיל חקליה ללפתית אלעיסא ורפע עיונו ונצר והוודא גמיל גאיך: 64. ותשא - ורפעת רבקה אלם עיונהא ונצירת אלם יצחק וקעית מן עלם גמאל: 65. ותאמר - וקאלית אלם אלעבד מינו אלרגול הדא אלמצי פיל חקליה למלאקיתנא וקאל אלעבד הוא סידי ואכרית אליזאר וחגסית: 66. וישמר - וחכא אלעבד ליצחק אלם גמיע אלכאלם אלדי ציניע: 67. ויביאח - וגבהא יצחק אלכמייה שרה אימו ואבר אלם רבקה וצאריית

87. וישיבני - ותלפני סידי קאילא לם תאכוד אמרה לבני מן בנאת אלכנעני אלדי אנא גאליס פי ארצו: 38. אם - אנכאן לם אלם בית אבי תימצי ואלם טייפתי ותאכוד אמרה לאבני: 39. ואמר - וקילית אלם סידי בלכי לם תימצי אלאמרה תבעי: 40. ויאמר - וקאל אליי אללה אלדי תמאצית קידמו יבעת וסולו מעד ויסיד טריק ותאכוד אמרה לאיבני מן טייפתי ומן בית אבי: 41. או - חץ תתכרה מן חילפאני אין תיני אלם טייפתי ואנכאן לם יעסו לך ותכון בירי מן חילפאני: 42. ואבא - ונית אליום אלם אלעין וקילית אללה אילאה סידי אברהים אנכאן מווגודך הלאן מייאסיד טריקי אלדי אנא מאצי עליהא: 43. חנה - והוודא אנא מנתיציב עלם עין אלמא וכון אלצבייה אלכרגיה ליתסיקי ואקול אליהא סקני הלאן מן קליל אלמא מן גרתיך: 44. ואמרה - ותקול אליי אינה אנתה אסרב ואיצא לגמילך אססיקי היא אלאמרה אלדי הייאר אללה לאיבין סידי: 45. אני - אנא קבל מאכמיל לאבלים פי באלוי והוודא רבקה כרגיה וגריתהא עלם כיתפא וגזלית לל עין וססקאת וקילית אליהא סקני הלאן: 46. ותמהר - וסתעגלית וגזלית גריתהא מן עליהא וקאלית שראב ואיצא גמילך אססיקי ושריבית ואיצא גמיל סקאת: 47. ואשאל - וסאלת ליהא וקילית בינית מין אינתי וקאלית בינית בתואל בן נחור אלדי ולדית לו מלכה וגעלת ליכזאם עלם אינפהא ואל אסוויר על ידיהא: 48. ואקד - ורכעת וסגרת קידם אללה וברכת אלם אללה אילאה סידי אברהים אלדי סקני פי טריק אלחק ליאכוד אלם בינית אבו סידי לבנו: 49. ועתה - והלאן אנכאן מווגודכון צנעין פעל וחק מע סידי כברו לי ואנכאן לם כברו לי ואלתיפית על יסין או על שמאל: 50. ויען - וגזוב לבן ובתואל וקאלו מן אללה כרג אלכלאם לם נגציר

60. לאלי רכבה - לאלפים ולרכבות. כת"א וברס"ג שדפכו מניחות לאחיו מקושר. ראת בפירוט אבימור 1977 עמ' 38-39. שער שנאיו - ערי שנאיה, בעקבות ת"א (קרי שנאיהן) והשווה כב 17. 62. מאד לחי ראי - כאר שחתגלה מלאך אלהים, וכן כז 11. 63. לשוח - להתפלל, כת"א (לצאה), וברס"ג ליצלי.

44. אשאפ - כ: אסחיק, כנורס, וכן בפסוק 45. 50. טבל - נגציר - נקור. 63. ופברנות - ופירות. 56. ימים או עשר - שנה או עשרה חודשים, וכן ב, בעקבות ת"א (עידן בעידן או עשרא ירחין). ראת רשי: ימים - שנה, כמ: ימים תודיה גאלתו (יקרא כח), שכן נותנין לבתולה וסן יב חדש לפרנס עצמה בתבשיטיה (כתובות נו), או עשר - י' חודשים, וכן תרגם רס"ג. 56. ויחי - ב: מריק, כנורס. 57. פח - דבור.

כה^{שוי} ויסף אברהם ויקח אשה
ב ושמה קטורה: ותלד לו את-
זמרון ואת-יקשן ואת-מרון
ואת-מדין ואת-ישבק ואת-
שוח: ויקשן ילד את-שבא
ואת-רדן ובני רדן היו אשורם
וילטושם ולאמים: ובני מדין
עיפה ועפר וחנך ואבידע
ואלדעה כל-אלה בני קטורה:
ויתן אברהם את-כל-אשר-לו
ליצחק: ולבני הפילגשים אשר
לאברהם נתן אברהם מתנת
וישלחם מעל יצחק בנו
בעודו חי קדמה אל-ארץ
קדם: ואלה ימי שני-חיי
אברהם אשר-חי מאת שנה
ושבעים שנה וחמש שנים:
ויגוע וימת אברהם בשיבה
טובה וקן ושבע ויאסף אל-
עמיו: ויקברו אותו יצחק
וישמעאל בניו אל-מערת
המכפלה אל-שדה עפרן
בן-צחר החתי אשר על-פני
ממרא: השדה אשר-קנה
אברהם מאת בני-חת שמה
קבר אברהם ושרה אשתו:
ויהי אחרי מות אברהם ויברך
אלהים את-יצחק בנו וישב
יצחק עם-באר לחי ראי:

ו ואלה תולדות ישמעאל בן-
אברהם אשר ילדה הגר
המצרית שפחת שרה
לאברהם: ואלה שמות בני
ישמעאל בשמותם לתולדותם
בכר ישמעאל נבית וקור
ואדבאל ומבשם: ומשמע
ודומה ומשא: חרד ותימא
וטור נפיש וקדמה: אלה הם
בני ישמעאל ואלה שמותם
בחצריהם ובטירתם שנים-
עשר נשיאם לאמותם: ואלה
שני חיי ישמעאל מאת שנה
ושלשים שנה ושבע שנים
ויגוע וימת ויאסף אל-עמיו:
וישכנו מחילה עז-שור אשר
על-פני מצרים באכה אשורה
על-פני כל-אחיו נפל:

ו ואלה תולדות יצחק בן-
אברהם אברהם הוליד את-
יצחק: ויהי יצחק בן-ארבעים
שנה בקחתו את-רבקה בת-
בתואל הארמי מפרן ארם
אחות לבן הארמי לו לאשה:
ויעתר יצחק ליהוה לנסח
אשתו כי עקרה הוא וישתר
לו ירבה ויתר רבקה אשתו:
ויתרצו הבנים בקרבה

ותאמר אם-כן למה זה אנכי
ותלד לדרש את-יהוה: ויאמר
יהוה לה שני גוים בבטנך ושני
לאמים ממעוך יפרדו ולאם
מלאם יאמץ ורב יעבד צעיר:
והמלאו ימיה ללדת והנה
תומם בבטנה: ויצא הראשון
אדמוני כלו כאדמת שער
ויקראו שמו עשו: ואחרי-כן
יצא אחיו ויהי אחות בעקב
עשו ויקרא שמו יעקב ויצחק
בן-ששים שנה בלדת אתם:
ויגדלו הנערים והיו עשו איש
ידע ציד איש שדה ויעקב איש
תם ישב אהלים: ויאהב יצחק
את-עשו כי-ציד בפיו ורבקה
אהבת את-יעקב: ויזר יעקב
נזיר ויבא עשו סך-השרה
להוא עוף: ויאמר עשו אל-
יעקב הלעיטני נא מן-האדם
האדם הזה כי עוף אנכי על-כן
קרא-שמו אדום: ויאמר יעקב
מכרה כיום את-בכרתה לי:
ויאמר עשו הנה אנכי הולך
למות ולמה זה לי בכרה:
ויאמר יעקב השבעה לי כיום
וישבע לו וימכר את-בכרתו
ליעקב: ויעקב נתן לעשו
לחם וגויד עד-שים ויאכל
וישת ויקם וילך ויבז עשו

לו לל אמרה ותבהא ותסלא יצחק בעד מות אימה
כה

1. ויסף - ועוץ אברהים ואבד אמרה ואיסמהא קטורה:
2. ותלד - וולדית לו אלא זמן ואלא יקטן ואלא מן
ואלא ישבק ואלא שוח: 3. ויקטן כלף אלא שבא ואלא
דון ובנין דון כאנו אשורים ולטוסים ולאומים: 4. «בני»
- ובנין מדין עיפה ועפר וחגר ואכידע ואלדעה גמיע הדולי
בנין קטורה: 5. ויתן - ועסא אברהים אלא גמיע אלדי לו
ליצחק: 6. ולבני - ולבנין אלסיריאת אלדי לאברהים
עסא אברהים בכסיס ובעתהון מן עלא יצחק בנו פי עארו
עאיש שוקי אלא ארץ שוק: 7. ואלה - והדולי איאם
סנין חייאת אברהים אלדי עאש מיה וכמסה וסבעין סניה:
8. ויגוע - ותווסא ומת אברהים פי סיכיה חסניה כתיאר
ושבעאן עימיר ונגמסע אלא קומו: 9. ויקברו - ודפנו אילו
יצחק ויסמעאל בנינו אלא מגרית אלמסחיה אלא חקלית
עפרון בן צחר אלחתי אלדי עלא קבאל מסרא: 10. חסרה
- אלהקליה אלדי שתרא אברהים מן ענר בנין תת תם
אנרפן אברהים וסרה זוגתו: 11. ויהי - וכאן בעד מות
אברהים וברך אלרב אלא יצחק בנו וגלס יצחק מע ביד
אלמתגלא מלאך אלרב:

12. ואלה - והדולי תוליד יסמעאל איבין אברהים אלדי
ולדית הגר אלמצרית גרית סרה לאברהים: 13. ואלה -
והדולי איסמי בני יסמעאל פי איסמיהון לתולדהון בכיר
יסמעאל נביות וקדר וארבאל ומבסם: 14. ומסמע
ורומה ומסא: 15. חדר ותימא יסור נפיש וקדמה:
16. אלה - הדולי הימא בנין יסמעאל והדולי איסמיהון פי
צייעהון ופי קיצורתהון תגעסר שורפא לאימאתון:
17. ואלה - «הדולי» סנין חייאת יסמעאל מיה וסבעה
ותלתין סניה ותווסא ומת ונגמסע אלא קומו: 18. ויסכנו -

כה

1. ויסף - ועוץ - ועוץ: 2. ויסכנו - וסכנו ימים. וסכילים אחרות: 3.
ושבעין מין אלאימא. וסנידים בעקבות היא וסבעין ימים. וכן רס"ג: קד שבע
מן אלעמר. וכן תרומס אחרים. הסוזה צוקר 1959. עמ' 240. שתרומט
וזה לו: 16. ובסירתם - ובארמנותיהם. 18. אשורה - לא תרגם: 3.
למחיל. 20. וארמי - 3: אלארמלי. רס"ג: אלארמני. שרה התורה העירק
וזה ל: 3: ארמלי (תורה תרביח). 22. לדרש את ח' - לבקש וסכמה סלפני
ח, וכן 3: לתימלוב עילם מן קדם אללה. כתיא וואלת לסתבע ואלפון.
תסוזה צוקר 1959. עמ' 240. 23. לאמים - 3: צלאמין - מלכים. בעקבות

וסכנו מן חוילה חיתא שור אלדי עלא קבאל מצור וואציל
אסורה עלא חצירת גמיע אכוותו סכאן:

19. ואלה - והדולי תוליד יצחק איבין אברהים אברהים
כלף אלא יצחק: 20. ויהי - וכאן יצחק איבין ארבעין סניה
פי אבדו אלא רבקה בינית בתואל. אלארטי מסרן ארם
איכית לבן אלארטי לו ליל אמרה: 21. ויעתר - ועללה
יצחק קידם אללה לקבאל זוגתו אין עקרה היא וקיסול
עלאתו אללה וחבלית רבקה זוגתו: 22. ויתרוצצו -
והותאמו אלבנין פי גוסהא וקאלית אנכאן כידא אליש הדא
אנא וסעייח ליתלתיסם עילים מן קדם אללה:
23. ויאמר - וקאל אללה ליהא תנין סיעזב פי בטניך ותנין
לל איסאם מן גופך יספירקו וצלסניה עאן עלסאניה יקווא
ואלכביר יכרום וקיה: 24. ויסלאו - וכיסלו איאמהא
ליתיוולאר והוודא תום פי בסנהא: 25. ויצא - וכרג
אלאזולאני ואחמדו אסמראני בולו כי סיעפסיסית סער וסמו
איסמו עסו: 26. ואחרי - ובעד דאלף ברג אכו וידו
מסכית פי כעב עסה וסמא סמו יעקוב ויצחק איבין סיתין
סניה פי ולדיה ליהתן: 27. ויגדלו - וכיכדו אלגולמאן
וכאן עסו רגול עאדוף ציד רגול חקלית ויעקוב רגול
כאמיל נאליס פיל סדרסות: 28. ויאחב - וחאב יצחק
אלא עסו אין מין עידו כאן יאכול ורבקה חאבית אלא
יעקוב: 29. ויחד - וסכאן יעקוב טאבך ואינא עסו מן
אלחקלית והוא לחתאן: 30. ויאמר - וקאל עסו אלא
יעקוב לקיסני הלא מן אלחמר אחמר הדא אין לחתאן אנא
עלא דאלף סמא סמי ארום: 31. ויאמר - וקאל יעקוב
ביע כל יום אלא בבודיתך לי: 32. ויאמר - וקאל עסו
הוודא אנא דאייח במות ואליש הדא לי בבודיית
33. ויאמר - וקאל חליך לי וכיוסן כיל יום וחליך לו ובאע
אלא בבודייתו ליעקוב: 34. ויעקוב עסא לעסו סועאם

ת"א (מלחן). על לאם - שליט בסקרא ובאנריחות. ראה בפירוש אבישור
1984. עמ' 377-378. ולאם מלאם יאמץ - וסלכות סמלכות תחוק. בעקבות
ת"א (מלחן) סמלכו תחוק. 25. ארמני - תחילה תרגם ארם. ואחר כך:
סדום. שחרר. 27. ישוב אחלים - ישוב במדרשות. וכן 3: גלים פי בית
אלסדרשות - ישוב בבתי מדרשות. בעקבות ת"א (מסמס בית אלמנא).
וראה רס"ג: זה פירש לבתי מדרשות וזה פירש לע"ז. רס"ג: מקם פי אכביה
אלעלום - ישוב באחלי תחבמת. 28. כי ציד בשר - כי מצידו היה אוכל.
וכן 3: בת"א (ארי סצידה וזה אביל).

המרכז העולמי למורשת יהדות ארם-צובא (חלב)
תל-אביב תשס"ו - 2005